

Private pensions- ordninger

Deres rolle i sikringen af
tilstrækkelige og bæredygtige
pensioner

Denne publikation støttes under fællesskabsprogrammet for beskæftigelse og social solidaritet (2007-2013) (Progress). Dette program administreres af Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Ligestilling. Programmet blev iværksat for at yde økonomisk støtte til gennemførelsen af EU's mål på områderne beskæftigelse, sociale anliggender og arbejdsmarkedsforhold, således som disse mål er opstillet i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, og derved bidrage til virkeliggørelse af målene under Lissabonstrategien inden for disse områder.

Syvårsprogrammet er henvendt til alle aktører i de 27 EU-lande, EFTA/EØS-landene og kandidat- og prækandidatlandene, der kan bidrage til at udforme hensigtsmæssige og effektive politikker og lovgivningsinitiativer på beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedsområdet.

Formålet med Progressprogrammet er at styrke EU's bidrag til støtte for medlemsstaternes indsats for at skabe flere og bedre arbejdspladser og opbygge et samfund med større samhørighed. Progressprogrammet vil få stor betydning for:

- frembringelse af analyser og politikrådgivning inden for Progressprogrammets politikområder
- overvågning og rapportering om gennemførelsen af EU's lovgivning og politikker inden for Progressprogrammets politikområder
- fremme af overførsel af politikker, læring og støtte mellem medlemsstaterne vedrørende EU's mål og prioriteter
- videreformidling af aktørernes og samfundets synspunkter.

Yderligere oplysninger:
<http://ec.europa.eu/progress>

Private pensionsordninger

Deres rolle i sikringen af tilstrækkelige og bæredygtige pensioner

Europa-Kommissionen

Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Ligestilling

Kontor E4

Manuskript afsluttet i december 2009

Hverken Europa-Kommissionen eller en person, der handler på Kommissionens vegne, kan holdes ansvarlig for eventuel anvendelse af oplysninger i denne publikation.

© fotos 123RF

Enhver anvendelse eller gengivelse af fotografier, der ikke er omfattet af De Europæiske Fællesskabers ophavsret, kræver ansøgning herom hos ophavsretsindehaveren/-indehaverne.

Europe Direct er en service, der har til formål at hjælpe med at besvare Deres spørgsmål om Den Europæiske Union

Frikaldsnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Nogle mobiloperatører tillader ikke opkald til 00 800-numre eller tager betaling for sådanne opkald.

Yderligere oplysninger om EU fås på internet via Europaserveren (<http://europa.eu>)

Bibliografiske data samt referat findes bagest i denne publikation

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2010

ISBN 978-92-79-15204-7

doi:10.2767/16523

© Den Europæiske Union, 2010
Eftertryk tilladt med kildeangivelse

INDHOLDSFORTEGNELSE

Introduktion	4
Tilstrækkelige og bæredygtige pensioner	5
Private pensionsordninger	6
Private pensionsordningers rolle vokser	6
... men varierer	7
Sikring af tilstrækkelighed i fondsbaserede, privat administrerede ordninger	10
Dækningsgrader og bidragsniveauer	10
Pensionsniveauer: en risikobetonet affære	11
Håndtering af risikoen for brud i arbejdslivskarrieren	12
Levetidsrisiko: udbetalingsfasen	14
Livrenter giver den bedste beskyttelse mod levetidsrisikoen	15
Afbalancering af den finansielle risiko	16
Balancen mellem risici, afkast og sikkerhed	17
Sikring af ydelsesniveauerne	17
Virkningen af gebyrer og omkostninger	18
Loft over gebyrer	18
Behovet for finansiell oplysning	19
Udviklingen af finansiell oplysning	19
Bedre information	20
Virkningen af skattepolitik	20
Virkningen af skattefradrag er usikre	21
Behov for en bedre overvågning	22
Krisens indvirkning	24
Konklusioner	26

Introduktion

For at tackle udfordringen i forbindelse med befolkningens aldring arbejder Kommissionen og Udvalget for Social Beskyttelse sammen med medlemsstaterne for at støtte, overvåge og vurdere reformers virkning på pensionssystemer med den dobbelte målsætning at udvikle tilstrækkelige pensionsydelser og at sikre pensionssystemers langsigtede bæredygtighed. I forbindelse med sit arbejde for at nå de i fællesskab aftalte målsætninger for pensionsforsørgelse har Udvalget for Social Beskyttelse undersøgt de fleste aspekter af de politiske udfordringer ved lovfæstede, offentligt administrerede ordninger, med løbende finansiering. Dette er i god overensstemmelse med det faktum, at den største del af indkomsterne for de nuværende pensionsmodtagere stammer fra ordninger af denne type. Dette er i høj grad tilfældet selv i de få lande (f.eks. Danmark, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige), hvor private pensioner tidligt fik en væsentlig, officiel rolle i pensionssystemet.

I løbet af det seneste tiår har et stort antal medlemsstater dog som en del af reformer for at styrke pensionssystemernes

bæredygtighed søgt at involvere arbejdsmarkedets parter og individuelle borgere mere direkte i pensionsforsyningen ved at øge forud-finansierede (dvs. fondsbaserede/præmiereserve), privat administrerede ordningers fremtidige rolle.

På grund af fondsofbygningen og udgifterne til skattefradrag har disse ordninger haft en stigende økonomisk betydning og derfor tiltrukket sig øget opmærksomhed hos myndigheder med ansvaret for finansielle markeder og ydelser eller for offentlige budgetter. For Udvalget for Social Beskyttelse er det derimod primært relevant at se nærmere på bidraget fra fondsbaserede, privat administrerede ordninger til pensioners tilstrækkelighed og bæredygtighed og navnlig at identificere nogle af de centrale risici ved fondsbaserede og privat administrerede ordninger, der skal håndteres, hvis de skal fungere godt som midler til social beskyttelse.

I april 2008 vedtog Udvalget for Social Beskyttelse en rapport med resultaterne af sin undersøgelse med titlen »Privately managed funded pension schemes and their contribution to adequate and

sustainable pensions«. Rapporten henvendte sig til medlemsstaterne og søgte at fremhæve nogle af erfaringerne med private, fondsbaserede pensioner.

Mens rapporten havde tendens til at fokusere på de potentielle risici ved fuld tilstrækkelighed, der er forbundet med forud-finansiering, er de aktuelle overvejelser vedrørende private pensioner mere fundamentale og drejer om deres fremtidige overlevelse. Den pludselige reduktion af pensionskasseaktivens regnskabsmæssige værdi med 15-35 % forårsaget af den finansielle krise i det sidste kvartal af 2008 har understreget nogle af de grundlæggende sårbarheder ved fondsbasing som finansieringsmiddel og i alvorlig grad mindsket offentlighedens tillid til privat administrerede ordninger.

En genoprettelse af ordningernes solvens, uden at sponsorerne (arbejdsgivere, fagforeninger, medlemmer)

trækker sig ud, eller støtten reduceres (skattefradragene), er blevet en nøgleprioritet, da selve ordningernes overlevelse kan synes truet. Det økonomiske genopsving, herunder på de finansielle markeder, vil naturligvis afgøre i hvilket omfang og hvor hurtigt solvensen genvindes, men der er også brug for en styrkelse af de mekanismer, der giver pensionsordningerne mulighed for at absorbere økonomiske tilbageslag, bl.a. ved i større omfang at fordele omkostningerne blandt alle aktører. Ligeledes vil det ofte være nødvendigt at ændre ordningernes udformning og investeringsstrategier mhp at mindske risikoen for pensionsopsparerne.

Dette lille hæfte forsøger at fremhæve nogle af de vigtigste problemer, der skal løses, hvis privat administrerede forud-finansierede ordninger, som mange medlemsstater forventer, fremover skal fungere som vigtige bidragydere til tilstrækkelige og bæredygtige pensioner.

Tilstrækkelige og bæredygtige pensioner

Pensioners tilstrækkelighed drejer sig om deres evne til at afværge fattigdom og social udstødelse i alderdommen og til at sikre en rimelig levestandard for pensionsmodtagerne, der giver dem mulighed for at få del i deres lands økonomiske velstand og for at deltage i det offentlige, sociale og kulturelle liv. Hvis pensioner skal være socialt og politisk bæredygtige, skal de være tilstrækkelige, og hvis pensioner skal forblive tilstrækkelige, skal de være finansielt bæredygtige, dvs. at der skal være råd til at afholde udgifterne hertil, uden at underminere finansieringen af andre vigtige aspekter af bæredygtige samfund. Hvis fremtidens pensioner skal forblive tilstrækkelige er det nødvendigt at pensionssystemerne får en finansiering der kan klare presset fra befolkningens aldring, altså er bæredygtig. Spørgsmålene om pensioners tilstrækkelighed og bæredygtighed er således uløseligt forbundne.

Private pensionsordninger

Pensionssystemer varierer meget på tværs af medlemsstaterne, og der er væsentlige forskelle ikke kun i deres udformning, men også i den anvendte terminologi. Generelt set kan enkeltpersoner få en pensionsindkomst fra:

- (1) lovfæstede sociale pensionsordninger
- (2) arbejdsmarkedspensionsordninger, der er forbundet med ansættelseskontrakten og oftest baseret på kollektiv overenskomst
- (3) individuelle, frivillige pensionsopsparingsordninger hos finansielle tjenesteudbydere, baseret på private kontrakter indgået.

I denne brochure omfatter termen »private pensionsordninger« alle forudfinansierede ordninger, der administreres privat. Den omfatter:

- > Alle obligatoriske, fondsbaserede ordninger — f.eks. supplerende lovpligtige ordninger, hvor socialsikringsbidrag omledes til individuelle pensionskonti, der administreres privat.
- > Supplerende, frivillige fondsbaserede ordninger — omfattende alle erhvervstilknyttede pensionsordninger, inklusive arbejdsmarkedspensioner baseret på regnskabsmæssige henlæggelser, samt individuelle opsparinger mhp pensionsformål, dvs. især pensionsopsparinger der konverteres til livrenter, men ikke andre langsigtede opsparingsprodukter.

Reservefonde tilknyttet offentlige ordninger med løbende finansiering, og individuelle langsigtede opsparinger, der ikke har deciderede pensionsformål falder udenfor emnet.

Private pensionsordningers rolle vokser ...

I de fleste medlemsstater er en væsentlig andel af den samlede pensionsforsørgelse organiseret i den generelle statslige sektor med en mærkbar effekt på de offentlige finanser. Indtil de tidlige 1990'ere spillede private ordninger kun en vigtig rolle i pensionssystemerne i Danmark, Irland, Nederlandene, Sverige og Det Forenede Kongerige, hvor den tidlige begrænsning af offentligt organiserede ordninger i den samlede pensionsforsyning til grundpensioner med fast ydelse til alle havde ansporet til væksten i de private pensionsordninger, hvad enten det var i form af kollektive, erhvervstilknyttede pensionsordninger (arbejdsmarkedspension) eller individuelle pensionsforsikringskontrakter. I løbet af det seneste tiårs pensionsreformer som svar på befolkningens aldring har mange flere lande imidlertid udvidet de eksisterende private ordningers roller eller introduceret nye elementer af forudfinansierede, privat administrerede pensioner i deres pensionssystemer. Dette er typisk sket enten for at øge pensionssystemets samlede tilstrækkelighed ved at føje private komponenter til de eksisterende offentlige ordninger eller for at kompensere for fremtidige reduktioner i de offentlige ordningers erhvervsindkomstserstatningsgrad. Blandt de øvrige motiver, der anføres af medlemsstater som allerede har eller som forven-

ter fremover at få en væsentlig andel af private, fondsbaserede ordninger i deres pensionssystemer er ønsket om fordele risikoen på flere forskellige finansieringsformer, og hensigter om at øge udvalget, forbedre gennemsigtigheden og at fremme en større individuel ansvarlighed for tilvejebringelse af indkomst efter tilbagebetaling fra arbejdslivet. Traditionelt har private pensionsordninger været diskretionære og frivillige eller valgfri i overensstemmelse med deres karakter af aflønning (erhvervstilknyttede ordninger) eller af individuel forsikring og opsparing. Men efterhånden som private pensioner har fået en større officiel rolle i pensions-systemerne, er den offentlige regulering vokset og har gradvist reduceret de oprindelige uheldige træk at de ofte resulterede i fragmenteret dækning og ulige og usikre ydelser og dermed var mindre egnede som middel til social beskyttelse.

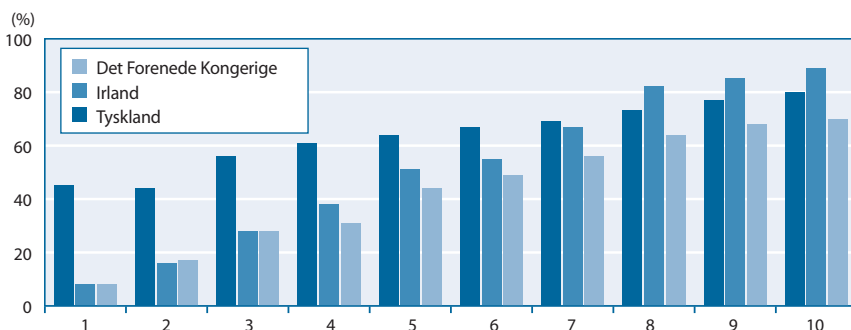
Da flere medlemsstater (Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Polen, Rumænien, Slovakiet og Sverige) for nylig omlagde deres lovbaserede ordninger ved at intro-

ducere et obligatorisk komponent med fondsbaserede, privat administrerede pensionsordninger for at supplere den traditionelle offentlige løbende finansierede pensionsordning, skabte de en helt ny blanding af offentlig regulering og privat administration inden for europæiske pension. I de fleste af disse tilfælde er implementeringen endnu igangværende, og der stadig skal tages nogle vigtige politiske beslutninger om udbetalingsfasen.

... men varierer

Private pensionsordningers aktuelle rolle varierer meget medlemsstaterne imellem, ikke kun med hensyn til deres bidrag til pensionsmodtageres samlede indkomst, men også hvad angår andelen af befolkningen, der er dækket, ordningernes modenhed og størrelsen af de akkumulerede midler. Som det fremgår af tabellen nedenfor, kan medlemsstaterne idet store og hele opdeles i fire kategorier, når det drejer sig om, hvordan og i hvor høj grad de bruger private pensionsordninger.

Frivillige dækningsgrader efter indkomstdeciler

Kilde: OECD, »Coverage of funded pension plans« [DAF/AS/WD/PEN(2007)].

Brugen af private pensionsordninger inden for EU

Medlemsstaterne kan inddrages i fire kategorier, nemlig dem, der	Eksempler
ikke bruger private fondsbaserede ordninger og ikke påtænker at ændre dette, selv om der har været en mindre stigning i de private ordninger.	Spanien, Frankrig, Luxembourg, Malta
altid har baseret en del af deres pensionsløfter på private fondsbaserede ordninger, men hvor sådanne ordningers rolle har været voksende og stadig udvikles. Mens løbende finansierede offentlige pensionsordninger giver pensionsmodtagerne en effektiv beskyttelse mod fattigdom, kan de ikke nødvendigvis sikre fuld pensionstilstrækkelighed målt i forhold til tidligere arbejdsindkomst, og derfor kombineres de med private fondsbaserede ordninger.	Danmark, Irland, Nederlandene, Sverige (*), Det Forenede Kongerige
for nylig har omlagt deres lovpligtige systemer, så de omfatter et lag af obligatoriske fondsbaserede, private pensionsordninger, og har finansieret disse ved at omdirigere en del af pensionsforsikringskatten til indbetalinger på individuelle pensionsforsikringskonti. I de fleste af disse lande skal væsentlige dele af de fremtidige pensioners tilstrækkelighed baseres på disse ordninger, der således forventes at bidrage til afværgelse af fattigdom såvel som til sikringen af en tilstrækkelig indkomsterstatningsgrad.	Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Polen, Rumænien, Slovakiet, Sverige (*)
har indkomstrelaterede offentlige pensionsordninger med løbende finansiering, men nu flytter en del af opgaven med at tilvejebringe tilstrækkelige pensioner til eksisterende eller nyoprettede forud-finansierede (dvs. fondsbaserede), private pensionsordninger.	Belgien, Tyskland, Italien, Østrig

(*) Pensionssystemet i Sverige har karaktertræk der gør at det kan rubriceres under begge kategorier.

Private pensionsordningers aktuelle samlede bidrag til pensionsmodtageres indkomst varierer meget inden for EU. Manglende aftaler om opgørelsesmetoder kombineret med forskelligartede systemer og muligheden for dobbelttælling (når dækning fra forskellige pensionsordninger medregnes) betyder, at der på nuværende tidspunkt ikke findes datasæt på dette område, som umiddelbart er internationalt sammenlignelige. Det er derfor svært præcist at opgøre ydelses- og bidragsniveauerne.

I det store flertal af medlemsstater tegner lovfæstede, offentligt administrerede pensionsordninger med løbende finansiering sig for den overvejende del af pensionsmodtageres indkomster. Da private ordninger supplerer modtagernes pensionsindkomst, afspejler deres betydning til

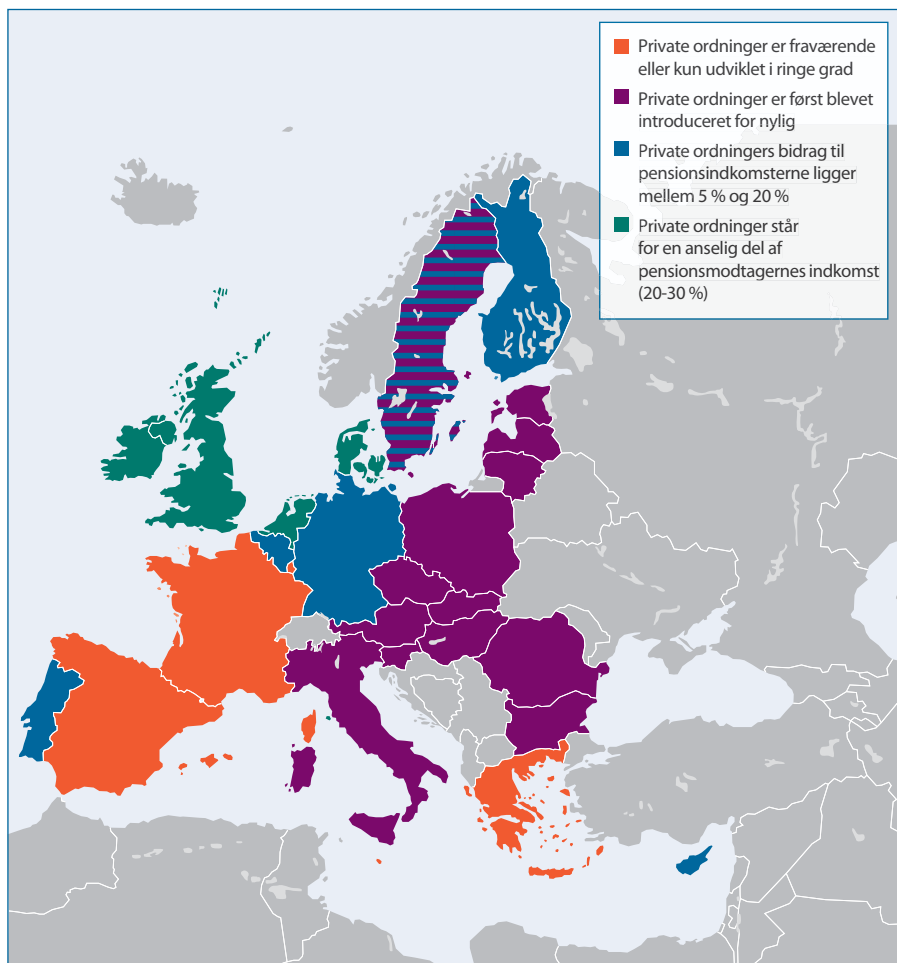
en vis grad omfanget og kvaliteten af de offentlige pensionsordninger med løbende finansiering. Men hvor de ikke blot er obligatoriske påvirker andre faktorer såsom omfanget af tilskud via deres skattefradragsberettigelse og aftalesystemet på arbejdsmarkedet (afgørende for arbejdsmarkedspensionsordningers udbredelse) også på mange måder deres udbredelse.

Da mange forud-finansierede ordninger først er blevet introduceret i det seneste tiår, og det tager 30 til 40 år (dvs. længden af et arbejdsliv) at opbygge dem, er det ikke specielt overraskende, at de private pensionsordningers bidrag til de nuværende pensionsmodtageres indkomst stadig er ret begrænsede i de fleste medlemsstater. Selv i de lande, hvor sådanne ordninger er mest udviklede, bidrager de i øjeblikket højst med en tredjedel af pensi-

onsmodtagernes samlede indkomst. Det skyldes, at kun en begrænset del af de nuværende pensionsmodtagere er dækket af og har optjent fulde rettigheder i de private ordninger. Kortet nedenfor viser,

at deres nuværende rolle er beskedent eller på det nærmeste ubetydelig i mange medlemslande, men også at den vil tiltage i flere lande som følge af den seneste tids reformer.

Private pensionsordningers bidrag til de nuværende pensionsindkomster varierer inden for EU

Sikring af tilstrækkelighed i fondsbase,de, privat administrerede ordninger

Når regeringer tildeler forud-finansierede, privat administrerede ordninger en vigtig rolle i pensionssystemerne, må de i ordningernes udformning tage højde for deres elementære svagheder som social beskyttelse. Dette omfatter aspekter såsom dækningsgrader og bidragsniveauer, håndteringen af de mange risici, der er forbundet med

akkumulerings- og udbetalingsfaserne, virkningen af gebyrer og behovet for information, finansiel oplysning og overvågning af ordningens ydeevne og resultater. Dette er spørgsmål, der skal håndteres, hvis private ordninger skal blive fuldt pålidelige bidragsydere til den samlede pensionspakkes tilstrækkelighed.

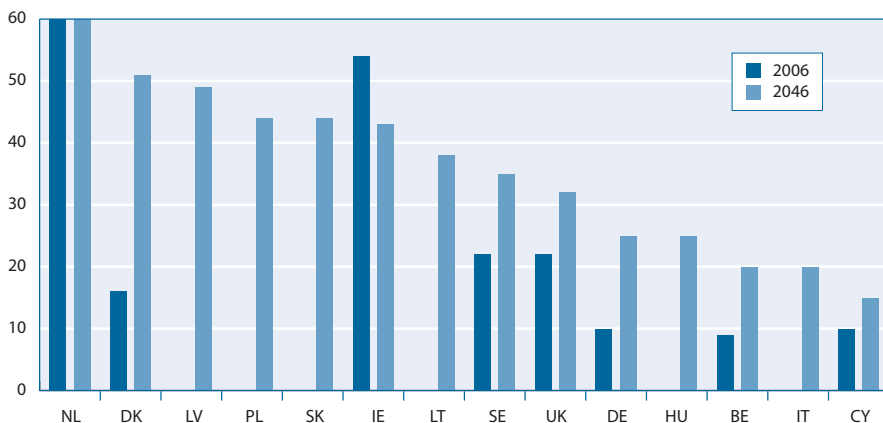
Dækningsgrader og bidragsniveauer

Private pensionsordningers samlede bidrag til pensionsmodtageres indkomst afspejler bidragsniveauet, dækningsgraden for sådanne ordninger (dvs. andelen af befolkningen der er omfattet), deres modenhed (dvs. andelen af pensionsmodtagere, som har været dækket af ordningen i hele deres arbejdsliv) og deres vægt i pensionssystemet.

Private ordningers dækningsgrad og bidragsniveauer bør afspejle deres tilsigtede rolle i det samlede pensionssystem. Hvis de skal være en vigtig

komponent i den samlede befolknings pensionsindkomst, skal dækningsgraden og bidragsniveauerne være høje. Hvis de er et supplement til andre generelle pensionsordninger for at sikre ens kompensationsgrader for alle, skal dækningen kun sigte på bestemte grupper i befolkningen. Hvis dækningen er frivillig for sponsorer og frivillig for medlemmer, vil unge og lavtlønnede være den gruppe, som har mindst sandsynlighed for at blive dækket og som med størst sandsynlighed vil have brud i deres indbetalinger.

Den anslåede andel af pensionsmodtageres indkomst i 2006 og 2046 (% af teoretiske indkomstserstatningsgrader) der hidrører fra fondsbase­rede pensionsordninger, - obligatoriske, og erhvervstilknnyttede såvel som frivillige.

Kilde: Rapport fra Udvalget for Social Beskyttelse i 2008, »Privately managed funded pension provision and their contribution to adequate and sustainable pensions«, tabel 7

Pensionsniveauer: en risikobetonet affære

Tilstrækkeligheden af pensionsydelse i bidragsbaserede, forud-finansierede ordninger er underlagt flere forskellige usikkerheder og risici. Dem, som er dækket, kan komme ud for et brud i deres pensionsindbetalinger som følge af afbrydelser i arbejdskarrieren pga. sociale hændelser såsom arbejdsløshed, sygdom, barselsorlov eller ple-

jeforpligtelser (social risiko). De kan længere end deres opsparing rækker (levetidsrisiko), inflationen kan udhule værdien af fremtidige pensioner (inflationrisiko), og afkastet kan blive uventet lavt eller negativt (finansiel risiko). Desuden er den kombinerede virkning af disse risici større end summen af dem.

Håndtering af risikoen for brud i arbejdslivskarrieren

De fleste pensionsordninger blev traditionelt designet til mænd, der som familiens eneforsørger havde lange arbejdslivskarrierer med fuldtidsjob. Kvinder opnåede pensionsret via deres mænds socialbidrag eller efter hans død via enkepensioner suppleret med børnebidrag. Denne tilgang afspejles stadig i de grundlæggende principper i mange pensionsordninger, selv om medlemsstaterne efterhånden ændrer deres systemer i overensstemmelse med den eksisterende fællesskabsret og ønsket om større ligestilling mellem mænd og kvinder, samt under hensyntagen til

kvinders større deltagelse på arbejdsmarkedet.

I ordninger, hvor ydelserne er tæt forbundne med bidragene, giver karrierebrud med ophør eller betydelig sænkning af pensionsindbetalingerne anledning til bekymringer angående pensionernes fremtidige tilstrækkelighed. Grupper, der har tendens til at have flere brud i arbejdslivet pga. familieforpligtelser, arbejdsløshed eller sygdom, vil blive særligt berørt. Risikoen for kvinder, lavtuddannede og lavtlønnede kan være specielt stor.

Ydelses-definerede versus bidrags-definerede pensionsordninger

Risiciene for modtagere i en fondsbaseret, privat administreret pensionsordning er meget forskellige afhængigt af, om den er udformet som en »ydelses-defineret« (YD) eller en »bidrag-defineret« (BD) ordning. I en YD-pensionsordning bæres de finansielle og levetidsrelaterede risici af ordningens sponsor. Pensionsydelserne til medlemmerne er typisk baserede på en formel, der er knyttet til medlemmernes løn og beskæftigelseslængde. Derimod er ydelser til medlemmer i BD-ordninger udelukkende en funktion af de bidragsindbetalinger, som medlemmet og sponsoren har foretaget, samt afkastene fra disses investering. I BD-ordninger er det således medlemmerne, der bærer de finansielle og levetidsrelaterede risici.

YD-udformning blev typisk brugt i ældre, erhvervstilknyttede ordninger (dvs. arbejdsmarkedspensioner) der efterlignede ydelsesformlen i tjenestemandspensionsordninger, men antallet af sådanne ordninger har været faldende i flere år. Næsten alle ordninger, der er etableret i de seneste 20 år, har BD-design. Dette gælder både frivillige arbejdsmarkedspensioner og lovpligtige ordninger. I de tilfælde, hvor medlemsstater har overflyttet dele af bidragsbetalingerne til deres sociale pensioner til indbetalinger på individuelle konti i privat administrerede pensionsfonde med obligatorisk deltagelse, har disse fonde således alle haft BD-design.

Brud i arbejdsmarkedstilknytningen har generelt større effekt på pensionsydelser i BD- end i YD-ordninger. Det skyldes, at beregningen af ydelser i sidstnævnte ikke nødvendigvis er så tæt forbundet til modtagerens indbetalingshistorik som i en BD-ordning.

BD-ordninger giver således højere ydelser for dem, der har længere arbejdskarrierer og en jævn aflønning i løbet af deres arbejdsliv. Personer, der har været arbejdsløse i længere perioder af deres arbejdsliv, eller som af andre årsager har brudte arbejdsforløb, får dårligere forhold som pensionerede. I medlemsstater, hvor fondsbaserede pensioner forventes at spille en væsentligt større rolle i fremtiden, kan dette resultere i en større forekomst af fattigdom blandt pensionsmodtagere i sårbare grupper med dårligere arbejds- og indkomsthistorik.

Afhængigt af den præcise rolle, som supplerende pensioner spiller i en given medlemsstats pensionssystem, kan det være vigtigt for tilstrækkeligheden af den endelige pensionsindkomst, at der ved modtagelse af indkomsterstatningsydelser fortsat indbetales bidrag på et vist niveau eller at pensionsordningerne godskriver afbrydelser i indbetalingerne vedvisse brud i arbejdsmarkedstilknytningen (især ved arbejdsløshed, sygdom/handicap, barselsorlov og forældreorlov). Nogle lande har introduceret

»solidaritetselementer« i deres lovfæstede offentlige pensionsordninger; enkelte har også gjort det i erhvervstilknyttede ordninger ved f.eks. at kompensere for bestemte perioder uden for aktiv beskæftigelse (f.eks. hvor staten har betalt bidrag i perioder med børnepassning eller arbejdsløshed). Omkostningerne ved sådanne regler kan dog være ret betydelige og også påvirke arbejdsmotivationen.

I medlemsstater, der i større grad baserer sig på privatee pensionsordninger, bør forholdet til inkomst- og formueafhængige, sociale pensionsydelser udformes med omhu. Muligheden for en formueafhængig social pension kan afholde nogle fra at spare op, da ekstra indkomst fra opsparing kan føre til en reduktion i deres ret til indkomst- og formueafhængige ydelser. Det Forenede Kongerige har f.eks. søgt at tackle dette problem ved at bruge »opsparingskredit«, som er en aftrappet ekstra ydelse, der belønner opsparinger hos dem, som er berettigede til indkomst- og formueafhængige ydelser. Øget tilslutning til opsparingsordninger har imidlertid øget udgifterne til denne ordning. Mens Det Forenede Kongerige tilskynder til større anvendelse af ordningen, reformerer det derfor også »pensionskredit« som en del af en bredere pensionsreformpakke, der skal sikre, at den forbliver målrettet, korrekt og omkostningseffektiv.

Levetidsrisiko: udbetalingsfasen

Organisering af udbetalingsfasen i private ordninger har indflydelse på ydernes tilstrækkelighed. Udformningen af ordningen skal give tilstrækkelig beskyttelse mod inflations- og levetidsrisici samt beskyttelse af efterladte.

Der er tre brede grupper af udbetalingsprodukter.

- > **Livrenter** bruges oftest som udbetalingsprodukt i obligatoriske eller halvobligatoriske BD-pensionsordninger. De er baseret på brugen af tabeller over forventet levetid og giver løbende betalinger til modtagerne med forsikring mod biometriske risici såsom levetid., Der er endvidere mulighed for beskyttelse af afhængige efterladte i tilfælde af pensionsmodtagers død.
- > **Engangsbeløb** giver én enkelt kapital udbetaling til modtagerne, og det er op til dem at sikre, at dette giver en tilstrækkelig indkomstpulje under pensioneringen. I mange

lande kan borgerne vælge at få hele eller en væsentlig del af pensionsopsparingen udbetalt som engangsbeløb.

- > **Etapevis hævnning (af opsparing)** giver periodiske udbetalinger, men uden nogen forsikring mod levetidsrisici og med en progressivt aftagende tilgængelig kapital.

Der er stor forskel mellem medlemsstaterne med hensyn til, hvorvidt medlemmer af pensionsordninger i udbetalingsfasen kan vælge mellem livrenter, etapevis hævnning og engangsbeløb. I mange af de lande, hvor private, fondsbaserede ordninger er obligatoriske, er livrenter lovpligtige (f.eks. Estland og Rumænien).

Der er også krav om at udbetalingen skal have form af en livrente i mange arbejdsmarkedspensionsordninger (f.eks. i Holland), men andre steder kan pensionsopsparinger udbetales som engangsbeløb på bestemte betingelser (f.eks. i England).

Livrenter giver den bedste beskyttelse mod levetidsrisikoen

Livrenter garanterer en indkomst for resten af livet uanset livslængden og er som sådan den mest sikre måde at få en indkomst som pensionist. De er almindelige i mange lande (og i nogle er de obligatorisk), men der, hvor de udgør en blandt flere valgmuligheder, er de ikke så udbredte, som man kunne håbe. Det skyldes, at folk kan være noget kortsynede med hensyn til deres finansielle fremtid. Især har de en tendens til at undervurdere deres forventede levetid og vælger ofte etapevis udbetaling, da det ved død giver mulighed for at eventuelle resterende beløb kan arves. Med livrenter kan de løbende udbetalinger kun arves i en tidsbegrænset periode (og kun hvis

denne mulighed, der indebærer lavere ydelser, vælges) og det kan få dem til at fremstå som mindre attraktive. Da ydelser fra private ordninger ofte supplerer levetidsydelse fra offentlige ordninger, kan det være fristende for folk at indløse deres private pensioner som et engangsbeløb for at hæve deres forbrug på kort sigt. Skønt der nogle gange kan være god fornuft i dette, vil det tilsigtede bidrag fra private ordninger til pensionernes tilstrækkelighed herefter mangle i deres samlede pensionspakke. Skønt etapevis udbetaling eller engangsbeløb nogle gange kan konverteres til livrenter, sker dette sjældent uden tvang. Eftersom risikoen for, at modtageren vil leve længere end de penge, der er til rådighed, bliver større med den stigende forventede levetid, er det kun livrenter, som fuldt ud kan sikre pensionens tilstrækkelighed.

Afbalancering af den finansielle risiko

Afkastet — dvs. andelen af penge, der tjenes eller mistes på en investering set i forhold til den investerede sum — har en tendens til at variere betydeligt over tid og udgør dermed en væsentlig risiko for fondsbaserede pensioners tilstrækkelighed. Hvis forrentningen er mindre, må pensionsopsparerne for at sikre det samme ydelsesniveau bidrage i en længere periode og derfor blive flere år på arbejdsmarkedet. Hvis folk derfor skal have tilstrækkelige oplysninger om det pensionsniveau, de kan forvente, når de trækker sig tilbage, så de på dette grundlag er i stand til at beslutte, hvor længe de skal blive på arbejdsmarkedet, må den forventede langsigtede forrentning kunne anslås med et rimeligt præcisionsniveau. I denne sammenhæng er velfungerende finansielle tilsynsmyndigheder

og effektive finansielle reguleringssystemer vigtige. Fremtidige ydelser afhænger både af nettoafkastet i »opsparingsfasen« og af de aktuarmæssige beregninger, som bestemmer ydelser i »udbetalingsfasen«. Begge disse faser er lige vigtige og kræver således omhyggelig udformning og overvågning.

Skønt lovgiverne i de fleste medlemsstater har introduceret foranstaltninger for at afbøde investeringsrisici, er det de færreste, der har indført en direkte garantimekanisme mod investeringsrisici i opsparingsfasen. Med hensyn til garantier i udbetalingsfasen er der stigende krav om, at udbydere af finansielle tjenester forpligtes til at genforsikre sig så der er dækning for deres forpligtelser, hvis de skulle gå fallit.

Balancen mellem risici, afkast og sikkerhed

Foranstaltninger, der beskytter mod finansielle risici, har omkostninger. Stramme reguleringer med henblik at sikre finansiell solvens på kort sigt kan få den modsatte virkning, hvis der kræves store og hurtige stigninger i bidragsniveauerne for at genoprette de finansielle reserver efter en økonomisk nedtur — især da dette kan få den uheldige virkning under en finansiell krise at arbejdskraftomkostningerne stiger og forbruget reduceres, sådan som det for eksempel var tilfældet i Holland i begyndelsen af sidste årti.

At sikre en passende balance mellem pensionsordningers kortsigtede sikkerhed og pensionssystemets overordnede, langsigtede soliditet er en udfordrende opgave for politiske beslutningstagere og lovgivere. I løbet af de seneste tiår er reguleringen blevet svækket i mange medlemsstater for at give pensionsfonde mulighed for at søge højere afkast ved at investere en større del af midlerne i mere risikobetonede aktiver. Tabene under den nuværende krise har affødt nye krav om en strammere regulering af pensionsfondenes investeringer.

Garanterede minimumsafkast kan bruges til at beskytte opsparinger mod investeringsrisici, men sådanne garantier

indebærer omkostninger. De kan være både direkte — betaling af en forsikringspræmie i tilfælde af en kapitalgaranti — og indirekte — i form af lavere overordnede afkast, fordi udbyderen vælger en konservativ investeringsstrategi, som udelukkende sigter på at opnå det afkast, som garanti renten forudsætter.

Sikring af ydelsesniveauerne

Ydelsesniveauer kan også beskyttes mod investeringsrisici ved at ændre de individuelle investeringsporteføljer, når folk nærmer sig pensionsalderen. Det anbefales derfor at man udvikler en livscyklustilgang til investeringsrisici: Med en sådan strategi vælger yngre mennesker mere risikobetonede produkter med højere afkast for at udnytte chancen for større forrentning i løbet af personens liv. Personer, der er tæt på pensionsalderen, vælger derimod produkter med fast rente for at undgå risikoen for store fald i aktivernes værdi, før deres pensionsopsparing omsættes til livrenter.

Da priserne på livrenter kan svinge kraftigt i perioder med uro på de finansielle markeder, kan den præcise måned, hvori aktiver omdannes til livrenter, i høj grad påvirke pensionsydelsens størrelse. Det er derfor vigtigt, at lovgivere tillader en vis fleksibilitet i den tidsramme, hvori aktiverne skal omsættes til livrenter.

Virkningen af gebyrer og omkostninger

Administrative gebyrer, der opkræves af pensionsfonde, kan udgøre betydelige omkostninger og således i væsentlig grad reducere pensionsydelse. Dette kan være særligt alvorligt for lavtlønnede, der har svært ved at få optjent tilstrækkelige ydelsesniveauer. I private, fondsbaserede pensionsordninger er administrative omkostninger en vigtig variabel, som man er nødt til at holde øje med. Forskelle i omkostninger kan på lang sigt medføre store forskelle i pensionsydelse: Et årligt gebyr på 1 % af aktiverne vil f.eks. over en 40-års periode sluge hele 20 % af de samlede bidrag ⁽¹⁾. Regeringerne har derfor en klar rolle i at sikre lave omkostninger og i at lette opbygningen af de aktiver der nødvendige for at sikre pensionsydelse fremtidige tilstrækkelighed. Udfordringen er, at regulere gebyrerne, så der opretholdes fornuftige incitamenter for både pensionskassebestyrere og medlemmer. Graden af regulering af pensionskassernes administrative gebyrer varierer mellem medlemsstaterne.

Loft over gebyrer

Givet den lave gennemsnitlighed af pensionsmarkedet er der ikke stor sandsynlighed for, at kundernes valg og offentliggørelse af oplysninger i sig selv vil medføre lave omkostninger. Derfor er der sandsynligvis behov for specifik regulering, navnlig ved at lægge loft over gebyrerne. Derfor har nogle medlemsstater indført et loft for hvor højt administrationsgebyrerne kan være eller sat grænser for syntetiske omkostningsindikatorer i f.eks. Det Forenede Kongerige. I andre lande er der lagt begrænsninger på omkostningsstrukturen. I Italien er overlap af administrationsgebyrer f.eks. ikke tilladt: Dette afholder administratører af pensionsordninger fra at investere i fællesfonde administreret af andre fond-administrationsvirksomheder.

Der er dog også ulemper ved at begrænse gebyrer. Det kan f.eks. sende tvetydige signaler: Selv om det kan være med til at forhindre, at der tilbydes produkter med overdrevne administrative omkostninger på markedet, kan det også begrænse konkurrencen ved at signalere, at et bestemt omkostningsniveau, som ikke nødvendigvis er optimalt, er »acceptabelt«.

⁽¹⁾ Hvis en person opsparer 100 valutaenheder pr. år i 40 år, giver dette 4 000 valutaenheder ved slutningen af vedkommendes karriere (for at gøre det enkelt sættes inflationen og den reelle afkastningsgrad til nul). Hvis de administrative gebyrer beløber sig til 1 % af aktiverne pr. år, vil de akkumulerede gebyrer efter 40 år beløbe sig til omkring 720 valutaenheder. Det betyder, at gebyrniveauet som en procentdel af de samlede bidrag vil beløbe sig til omkring 18 %.

Behovet for finansiel oplysning

Med introduktionen af fondsbaserede, privat administrerede ordninger er pensionssystemer blevet meget mere komplekse. Folk kan blive bedt om at vælge mellem forskellige udbydere af pensionsordninger, og de bliver præsenteret for valg angående investeringen af deres pensionsindbetalinger. Hvis incitamenterne i ordningernes udformning og pensionsmarkederne skal fungere, skal brugerne i stigende grad tage informerede beslutninger om pensionsprodukter, om deres opsparinger og om længden af deres arbejdsliv og tidspunktet for deres pensionering. Efterhånden som medlemmerne i ordningerne bliver bedt om at tage større ansvar for deres pension, må de have en bedre forståelse af de finansielle aspekter for at kunne træffe informerede valg. Personer, der er mindre vidende om finansielle produkter og markeder, har mindre sandsynlighed for at kunne udnytte de mere komplekse finansielle arrangementer, og der er derfor også mindre sandsynlighed for, at de sparer op til pensionen. Hvis de ikke har indsigt i finansielle forhold vil dem, der stilles over for mange eller komplekse valg, have en tendens til inaktivitet. Dette understreger nødvendigheden af at bruge automatisk tilmeldelse og standardløsninger for arbejdstagere, der ikke er motiverede til at træffe informerede valg.

Udviklingen af finansiel oplysning

Oplysning adskiller sig fra ren information, da førstnævnte kombinerer sidstnævnte med opbygning af færdigheder og motivation til at ændre adfærd. Begge har vist

sig at være en succes: Der blev f.eks. lanceret en oplysningskampagne i Irland for at fremme forståelsen af, hvordan pensionssystemet fungerede. Kampagnen resulterede i en stigning i antallet af personlige pensionskonti, især i målgruppen af 25-35-årige. Som sådan kan information kombineret med finansiel dannelse ikke blot forbedre den enkelte pensionkundes situation, men også sætte skub i markedet for finansielle tjenester ved at gøre det mere konkurrencedygtigt.

Undersøgelser af medlemsstatsinitiativer med henblik på at gøre folk mere vidende om finansielle produkter og markeder har vist, at en lang række forskellige aktører bidrager til oplysning om finansielle forhold, såsom finansielle tilsynsmyndigheder, voksenuddannelsescentre, gældsrådgivningskontorer, socialarbejdere, finanssektorens interesseorganisationer, mikrofinansieringsorganisationer, forbrugerrepræsentanter, uddannelsesmyndigheder, individuelle finansvirksomheder og boligmyndigheder⁽²⁾. Det var dog først og fremmest var de nationale myndigheder, der var drivkraften bag sådanne initiativer.

Europa-Kommissionens meddelelse, der opridsede de grundlæggende principper for tilvejebringelse af ordninger for finansiel oplysning af høj kvalitet, viser dens støtte til sådanne aktiviteter⁽³⁾. Kom-

(2) Observatoire du Crédit et de l'Endettement et al., FES (2007), »Better access to financial services and financial education«, rapport fra undersøgelse af finansiel uddannelse, april 2007, og Evers og Jung (2007), »Survey on financial literacy schemes in the EU-27«, november 2007.

(3) http://ec.europa.eu/internal_market/financeservicesetail/docs/capability/communication_en.pdf

missionen har også oprettet webstedet »Dolceta«, der tilbyder forbrugeroplysning om hvert enkelt nationalt marked på Fællesskabets sprog.

Bedre information

Mens vejledning og regulering varierer meget fra land til land, er der visse fælles tendenser — ikke mindst i retning af større enkelhed. Især er behovet for at bruge et enklere sprog for at undgå at forvirre borgerne blevet fremhævet (f.eks. i Irland og Spanien).

Oplysninger skal tilpasses til folks behov og deres omstændigheder. Generel vejledning passer ikke til alle personer, og

i forsøget på at tilbyde klare og tydelige oplysninger er der fare for, at de bliver gjort så generelle, at de bliver meningsløse. Dette har ført til krav om individualiseret rådgivning, selv om det kan være dyrt og besværligt at implementere.

Alle slags oplysninger, og ikke mindst de der tilpasses individuelle behov, rejser også problemet om ansvar. Dem, der leverer oplysningerne, bør være ansvarlige for deres kvalitet og anvendelse. Derfor kan udbydere af finansielle produkter og serviceydelser også være tøvende med at levere oplysninger, der kan opfattes som rådgivning ud over ren generel information, af frygt for at blive holdt ansvarlige for eventuelle uforudsete resultater.

Virkingen af skattepolitik

Det ultimative mål for skattefradrag for indbetalinger til og forrentning af konti i fondsbaserede, privat administrerede pensionsordninger er at stimulere privat opsparing mhp at sikre en højere levestandard efter pensionering, både ved at tilskynde til mere privat opsparing og ved at bidrage til størrelsen den endelige pensionskapital. Disse værktøjs effektivitet og omkostninger afhænger klart af, om de resulterer i yderligere opsparing. Der er mange forskellige faktorer, der kan påvirke folks pensionsopsparinger, blandt andet vejledning fra finansielle rådgivere og tilskyndelse fra arbejdsgivere. Inden for disse rammer mener flere medlemsstater, at skattefradrag spiller

en vigtig rolle som incitament til at deltage i private pensionsordninger. At give sådanne skattefradrag kan være dyrt. Prognoser fra OECD (Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling) indikerer, at skønt selvom udviklingen vil medføre en stigning i revenuet fra beskatning af pensionsindkomster fra fondsbaserede ordninger, vil omkostningerne ved skattefradrag fortsat være større end de opsamlede indtægter ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Pablo Antolin, Alain de Serres og Christine de la Maisonneuve (2004), »Long-term budgetary implications of tax-favoured retirement plans«, Economics Department Working Papers nr. 393, OECD.

Virkningen af skattefradrag er usikre

Desuden mangler der klare beviser for effektiviteten ved at bruge skattefradrag til at tilskynde borgere til at investere mere i pensioner. Det er f.eks. ikke klart, om skattefradrag faktisk resulterer i yderligere opsparinger og ikke bare i en omlægning af den eksisterende opsparing. Hvis opsparingen blot omdirigeres, vil skattefradrag både være dyre og ineffektive, da de belønner opsparing, som ville være foretaget alligevel.

Et andet problem angående skattefradrag er, hvem de kommer til gode, både med hensyn til større incitamenter og større opsparing. Materiale fra de amerikanske 401(k)-pensionsplaner viser, at middel- og lavtlønnede er mere tilbøjelige til at reagere på tilskyndelser til opsparing med »ny opsparing«, mens højtlønnede reagerer ved at omlægge eksisterende opsparing ⁽⁵⁾. Mens dette altså kunne tyde på, at skattefradrag virker mest effektivt over for lave til mellemstore indkomster, antyder materiale fra Canada, Det Forenede Kongerige og USA også, at private pensionsopsparing er mere udbredt og større blandt højtlønnede (hvad angår deltagelse

og bidragsniveauer) ⁽⁶⁾. Udformningen af mange skattefradragssystemer ser således ud til at favorisere højtlønnede, og skattefradragenes kompleksitet kan resultere i forvirring. Desuden er det ofte kun højtlønnede, der har adgang til uafhængig finansiel rådgivning og som til fulde kan udnytte fordelene ved skattefradrag.

I nogle medlemsstater (f.eks. Tyskland og Østrig) giver direkte statsstøtte ekstra fordele i forbindelse med individuelle pensionsopsparinger. Væsentlige tilskud til pensionsindbetalinger for lavtlønnede skaber incitamenter for grupper, der bør spare mere op, og nytteværdien er meget større for småsparere. Indkomstgraduerede direkte tilskud er også meget lettere at forstå og er derfor mere relevante i forhold til personer uden adgang til finansiel rådgivning.

I betragtning af manglen på klare beviser for nytteværdien af skattefradrag for indbetalinger til private pensionsordninger og de hermed forbundne betragtelige omkostninger for de offentlige budgetter bør medlemsstaterne se nærmere på skattefradragsmulighedernes indvirkning på pensionernes tilstrækkelighed og bæredygtighed.

⁽⁵⁾ Sheena S. Iyengar, Wei Jiang og Gur Huberman, »How much choice is too much?: Contributions to 401(k) retirement plans«.

⁽⁶⁾ Pablo Antolin, Alain de Serres og Christine de la Maisonneuve (2004), »Long-term budgetary implications of tax-favoured retirement plans«, Economics Department Working Papers nr. 393, OECD, juni.

Behov for en bedre overvågning

Der er en stigende tendens til at flytte pensionsrisikoen væk fra staten hen imod private institutioner og individer. En sådan strategi kan virke økonomisk fornuftig, men hvis der opstår problemer med pensionernes tilstrækkeligheds, kan ansvaret igen falde tilbage på staten. De fondsbaserede pensioners udvikling og deres mulige virkninger på pensionernes tilstrækkelighed bør derfor nøje overvåges, og i den forbindelse er der behov for mere sammenlignelige oplysninger fra medlemsstaterne.

Med de private pensioners stigende betydning er der brug for væsentlige forbedringer af de værktøjer, der skal anvendes til at overvåge dem. I nogle medlemsstater analyseres data vha. forskellige kriterier, mens dataindsamling og dataanalyse i andre, især hvor der først for nylig er introduceret private ordninger, er meget mere begrænset. Der kræves omfattende oplysninger for at forstå den fulde virkning af en større afhængighed af private pensionsopsparinger, især for at måle fremtidige bidraget til fremtidige pensionsindkomster og til at identificere de grupper, der ikke sparer op og derfor

har udsigt til lavere indkomster ved pensionering. I øjeblikket kan de relative virkninger af medlemsstaternes forskellige politikker ikke sammenlignes nøjagtigt. Deres relative fortrin kan derfor noget ugenomsigtige. Med mere omfattende og sammenlignelige oplysninger kunne medlemslandene bedre at forstå virkningerne af forskellige politikker og lettere evaluere dem, når de er gennemført.

Der er behov for en større indsats for at styrke rammerne for fondsbaserede pensioner (navnlig de lovpligtige). Der er et klart behov for at udvide overvågningen af de fondsbaserede pensioners udvikling og deres mulige virkninger på pensionernes tilstrækkelighed. Der skal udvikles værktøjer både for at overvåge fremskridt og for bedre at kunne vurdere den aktuelle situation. Især er der behov for at sikre sammenlignelighed på tværs af lande og at styrke nationale datas pålidelighed (f.eks. skal problemet omkring dækning og dobbelttælling af personer, der deltager i private pensionsordninger, løses). Uafhængige datakilder er dog under udvikling, især fra Eurostat og OECD (se boksen).

Harmoniserede datakilder er under udvikling

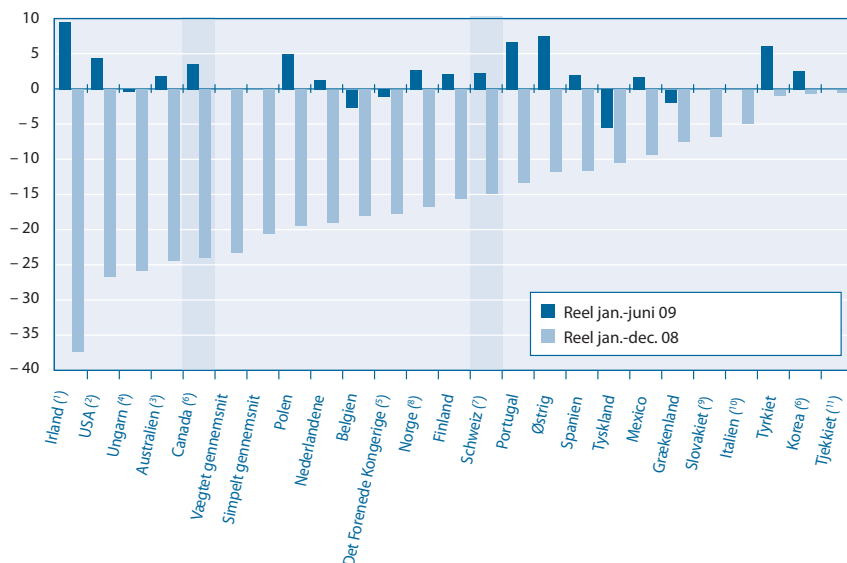
Kilde	Tilgængelige data
Eurostat — ESSPROS (European system of integrated social protection statistics)	Pensionsudgifter analyseres på basis af typen af udbetalte ydelser, indbetalinger opdeles efter typen af bidragsydere (arbejdsgiver, regering, medarbejdere). http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/introduction/social_protection
Eurostat — SBS (Structural business statistics)	Erhvervstilknyttede ordninger (med undtagelse af Spanien og Portugal, hvor de statistiske data omfatter både erhvervstilknyttede ordninger og individuelle ordninger) analyseret ifølge variabler for antallet af medlemmer, pensionsfundsdemografi og variabler for regnskab, internationalisering og beskæftigelse. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/data/database
Eurostat — EU-SILC (statistics on income and living conditions)	Analyser af disponibel indkomst (herunder alle typer af pensioner og ydelser til efterladte) og variabler for individuelle private pensioner. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/introduction/income_social_inclusion_living_conditions
OECD — GPS (Global pension statistics)	Omfattende forudfinansierede pensionsordninger, herunder såvel fondsbaserede og regnskabsreservebaserede (book reserve) pensionsordninger, samt pensionsforsikringskontrakter, der er arbejdspladsbaserede, eller som købes direkte i detailledet (personlige pensionsordninger). Obligatoriske som frivillige ordninger er medtaget. Dataene omfatter ordninger, hvor ydelser ubetales af en aktør i den private sektor (klassificeret som private pensionsordninger af OECD) og dem, der ubetales af en aktør i den offentlige sektor. www.oecd.org/daf/pensions/gps
OECD — EU 2007-undersøgelse	Denne rummer oplysninger om fordelingen af medlemskab efter status (aktive og passive medlemmer og pensionsmodtagere) og efter indtjeningsgrupper (f.eks. mindre end gennemsnitlig løn, fra en til gennemsnitlige lønninger, mere end to gennemsnitlige lønninger), samt for nogle medlemsstater efter aldersgrupper og køn http://www.oecd.org/document/8/0,3343,en_2649_34111_38958856_1_1_1_1,00.html#contents

Krisens indvirkning

På tidspunktet for godkendelsen af den rapport (april 2008), som denne brochure er baseret på, kunne den øgede vigtighed af forudfinansierede ordninger i den samlede pensionspakke, som medlemsstaterne forestillede sig, illu-

streres i figuren nedenfor. Den illustrerer den udvikling i dækning og andelen af pensionsmodtagernes indkomst, som forudfinansierede ordninger forventedes at følge i medlemsstaterne fremtil 2050.

Pensionsfondenes reelle forrentning i udvalgte OECD-lande

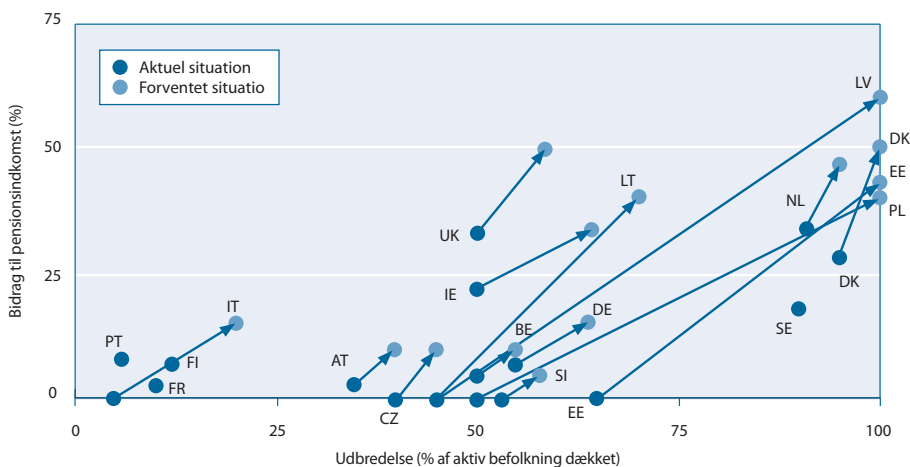
- (1) Forrentningen af pensionsfondenes investeringer »Jan.-jun. 2009«-er baseret på overslag foretaget af OECD.
- (2) Overslag inklusive IRA's.
- (3) Dataene henviser til APRA-regulerede enheder med mere end fire medlemmer og mindst 50 mio. AUD i samlede aktiver. Afkast på aktiver er nettoindtjening efter skat divideret med de gennemsnitlige aktiver for perioden.
- (4) Dataene henviser til obligatoriske pensionsfonde. Nominelle afkastdata for frivillige pensionsfonde er 4,63 % (-10,67 % for 2008).
- (5) »Jan.-dec. 2008«-investeringens afkastningsgrad er et OECD-estimat.
- (6) Dataene henviser til perioden januar-marts 2009.
- (7) Dataene henviser til januar-august 2009.
- (8) Dataene relaterer til et udvalg bestående af de største private og kommunale pensionsfonde, som udgør omkring 80 % af de aggregerede samlede aktiver.
- (9) Dataene henviser til den anden søjle af pensionsfonde. Nominelle afkastdata for den tredje søjle af pensionsfonde er -0,16 % (-1,93 % for 2008).
- (10) Dataene henviser til kontraktlige pensionsfonde. Nominelle afkastdata for åbne pensionsfonde er 3,0 % (-14,0 % for 2008).
- (11) Estimerede data. Nettoafkastet for investorer er lig med 0,34 % for 2008 efter ekstra finansiering af fondsbestyrerne.

Kilde: OECD Global Pension Statistics og OECD-estimer.

Med den pludselige start i det tidlige efterår i 2008 af en finanskrisen af uset omfang og den efterfølgende stærke økonomiske tilbagegang har fondsbase- rede pensionsordninger imidlertid oplevet en stor reduktion af den regnskabs- mæssige værdi af deres aktiver, som de endnu ikke er kommet sig over. Som illu- streret i ovenstående OECD-figur havde pensionsfonde over hele Europa allerede i november 2008 oplevet negative reelle afkast på deres investeringer i en størrel- sesorden fra 15 til 35 procent.

Den efterfølgende stærke økonomiske til- bagegang og en hurtigt stigende arbejds- løshed har gjort det svært at bevare de håbefulde forventninger til, at en hurtig vækst ville tillade aktive lønmodtagere at opbygge ekstra fondsbase- rede pensio- ner til dem selv, samtidig med at de finan- sierede pensionerne til deres forældre og bedsteforældre. Flere af de mere ambi- tiose lande har måttet revidere deres pla- ner og midlertidigt flytte hele eller dele af bidraget til de private fondsbase- rede ordninger fra socialskatterne tilbage til den løbende finansiering af de sociale pensioner og således udsætte opbygning- en af de private pensionsfonde.

Stiliseret illustration af af den fremtidig udvikling i fondsbase- rede pensionsordningers udbredelse og andel i pensionsindkomsterne

Konklusioner

Udbredelsen af forudfinansierede private pensioner som supplement til lovfæstede ordninger med løbende finansierede har fornyet og potentielt styrket mange medlemsstaters evne til at levere tilstrækkelige og bæredygtige pensioner. Da udformningen af de private pensionsordninger i mange medlemsstater ofte hverken er færdige eller fuldt optimale, er der et stort rum for forbedringer af pensionsfondes overordnede rolle i den sociale sikring. Desuden har krisen vist, at fondsbaserede ordninger er meget følsomme over for ustabilitet på de finansielle markeder og fremhævet behovet for, at beslutningstagere, lovgivere og tilsynsførende fremmer en mere forsigtig administration af folks pensionsopsparinger. De store forskelle i de lidt tab og de endnu større forskelle i evnen til at absorbere krisens indvirkning viser at forskelle i udformningen af pensionsfondene og i deres investeringsstrategier har stor betydning. Af de forskellige virkninger i medlemslandene kan der udledes vigtige lærestykker i, hvordan fondsbaserede ordninger kan

forbedres, og hvordan der kan opnås en bedre balance mellem risiko, afkast og sikkerhed for pensionsopsparene. Derfor tegner der sig i flere medlemsstater en ny dagsorden for nødvendige ændringer i udformningen af fondsbaserede private pensionsordninger og for hurtig fastlæggelse af endnu ikke færdiggjorte dele af de nye obligatoriske ordninger — f.eks. angående mere sikre standardoptioner, livscyklus tilpassede risikoprofiler, mindselse af gebyrer, regler for konvertering af opsparinger til livrenter, udbetalingsfasen og evnen til absorbering af fald i aktiverens værdi. En gennemførelse af dette vil være et vigtigt element i genopbygningen og bevarelsen af offentlighedens tillid til fondsbaserede, privat administrerede pensioner. Krisen har desuden understreget, hvordan pensionsfonde som vigtige aktører nødvendigvis må inkluderes i foranstaltninger for at stabilisere de finansielle markeder. Både på dette og på andre områder vil behovet for en bedre regulering muligvis også have en europæisk dimension.

Flere oplysninger	
Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Ligestilling	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=443&langId=da
Fuld rapport fra Udvalget for Social Beskyttelse	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=752&langId=da&moreDocuments=yes
Udvalget for Social Beskyttelse	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=758&langId=da
OECD	http://www.oecd.org/home
Eurostat	http://epp.eurostat.ec.europa.eu
Dolceta	http://www.dolceta.eu

Europa-Kommissionen

Private pensionsordninger. Deres rolle i forbindelse med tilstrækkelige og bæredygtige pensioner

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor

2010 — 26 s. — 14,8 × 21 cm

ISBN 978-92-79-15204-7

doi:10.2767/16523

Reformer af pensionssystemerne er gennemført eller på dagsordenen i mange medlemsstater. Disse står med befolkningens aldring over for en udfordring, der sætter de aktuelle pensionssystemer under et betydeligt pres. Denne brochure undersøger den tiltagende betydning af privat administrerede fondsbaserede pensionsordninger.

Den fås i trykt format på engelsk, fransk og tysk og i elektronisk format på alle andre officielle EU-sprog.

SÅDAN FÅR MAN FAT I PUBLIKATIONER FRA EU

Gratis publikationer:

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Hos Europa-Kommissionens repræsentationer eller delegationer. Kontaktoplysninger kan findes på: <http://ec.europa.eu> eller fås ved at sende en fax til +352 2929-42758.

Betalingspublikationer:

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betalingsabonnementer (f.eks. *Den Europæiske Unions Tidende* og samlinger af afgørelser fra Den Europæiske Unions Domstol):

- Via Den Europæiske Unions Publikationskontors salgskontorer (http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm).

2010
Europæisk år
for bekæmpelse af
fattigdom og
social udstødelse

www.2010againstopoverty.eu

Er De interesseret i **publikationerne** fra Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Ligestilling?

De kan downloade dem eller blive tilmeldt gratis via internettet:

<http://ec.europa.eu/social/publications>

De er også velkommen til at tilmelde Dem Europa-Kommissionens gratis e-nyhedsbrev om det sociale Europa på

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/socialeurope

Publikationskontoret

ISBN 978-92-79-15204-7

9 789279 152047